

שידוכים סוג ב'

ההתמודדות עם החברה היא אחד המכשולים המשמעותיים בחייו של הגרוש הטרם. קחו קהילה חמה שבה כולם מכירים את כולם, הוסיפו לה עיסוק מתמיד בניסיונות שידוך וקורטוב של רכילות – וקיבלתם אווירה שבה קשה לאדם המתגרש לחפש בשקט את אהבת חייו השנייה. "ברגע שהפכתי לגרוש, אני נחשב סחורה פגומה", מספר אלי צוויק (44). "בכל מה שקשור לשידוכים, הציבור שלנו תקוע בעיירה היהודית. אנשי המגזר יכולים להיות חיי תרבות חילוניים לגמרי, ללכת לקולנוע, למשחקי ספורט ותערוכות – אבל בכל מה שקשור לזוגיות הם חיים עדיין בקונספט של 'מה אמא שלי תספר לחברות שלה'. אמא לילדה רווקה לא תיתן שהבת שלה תתחתן עם גרוש – גם אם הבת שלה כמושה ומכוערת. התחתנתי בגיל 21 והתגרשתי אחרי זמן קצר. בחרו אחר יכול לנהל מערכת יחסים ארוכה פי שניים מחיי הנישואין שלי, ובכל זאת, בגלל שאני התגרשתי והוא לא, אנחנו במעמד שונה. הציבור הדתי-לאומי מאוד

◀ מהן ההתמודדויות המיוחדות של זוג דתי שבחר להתגרש?
"החיים במגזר הדתי נסובים סביב הקהילה, ולכן קשה יותר להיות שונה מהנורמה. בקהילה תמיד מזמינים ומוזמנים, ולאדם שלא נמצא במערכת משפחתית קשה יותר לפתח קשרים. בבית הכנסת המצב קשה אפילו יותר: בן לאם גרושה ימצא את עצמו יושב בעזרת גברים לבד". גוטליב מצביע על קושי נוסף שמייחד מתגרשים מהקהילה הדתית: "בניגוד לחילונים, שיכולים להמשיך לגור קרוב אחד לשני בלי להיפגש, גרושים דתיים נאלצים לא פעם לעקור לעיר אחרת כדי לא להיתקל בבן הזוג במסגרת המפגשים הקהילתיים. כך קורה שגרוש מאבד לא רק את הזוגיות שהייתה לו, אלא גם קהילה וחברים".
קושי נוסף שמייחד את הגרושים הדתיים נעוץ בקשר עם ההורים. "נכון שהיום יש יותר פתיחות לנושא, אבל ההורים של בני הזוג עדיין נוטים להיות שמרנים יותר. כך קורה שלא פעם מיידעים את ההורים רק בשלב מאוחר של התהליך".

ה אפשרות להתגרש הייתה קיימת מאז ומעולם. גם התורה מכירה בכך שנישואין עלולים לעלות על שרטון, ומאפשרת לגבר לכתוב ספר כריתות לאשתו ולשלח אותה מביתו. כמה התגרשו בימי יהושע בן נון? אין לדעת. מה שידוע הוא, שכיום בישראל כל זוג שלישי מתגרש. הנתונים אינם מפרטים כמה מהמתגרשים דתיים, אבל שימו לב לנתון הבא: בכני ברק הוגשו בקשות לגירושין יותר מאשר בגבעתיים, נהריה, אילת ורעננה; באלעד הוגשו בקשות לגירושין יותר מאשר ביהודה, קריית שמונה, שדרות, נתיבות וקריית מלאכי.
"מדובר בתופעה שפעם חשבנו שאינה קיימת בבית ספרנו, אבל היא מתפשטת גם בציבור הדתי", מבהיר ד"ר דניאל גוטליב, פסיכולוג קליני והמנהל הקליני של מכון "שינוי". "אנשים מתגרשים יותר מבעבר, ולא בגלל שפעם לאנשים היו חיי נישואים טובים יותר. העלייה החדה בכמות האנשים שבחרים לסיים את הנישואין קשורה בכך שהסטיגמות על גירושין פחתו, ויש יותר דרכים לצאת מנישואין לא טובים".

להתחיל מחדש

הקושי לספר להורים, החשדנות מצד הקהילה ותחושת הכישלון שאינה מרפה. יותר ויותר זוגות מהמגזר בוחרים באפשרות של גירושין, אבל התדמית השלילית עדיין מסרבת להיעלם. למה זה קורה, ומה אפשר לעשות כדי לשנות את המצב?

צופיה הירשפלד

אני כבר לא מתביישת".
◀ למה בושה קשורה לעניין?
"כי במגזר הדתי מטאטאים הכל הצדה, מנסים לנרמל את המצב ורוצים שלכולם תהיה משפחה. החברה הדתית מאוד קהילתית – כך שגם אם אני מנהלת חיים בשמחה, ולמרות שאני מארחת ומתארחת ומתנהגת כמו משפחה רגילה – כשזה מגיע למשל לבית הכנסת עדיין יש חשדנות כלפיי. לא פשוט לחברה קהילתית להכיל משפחות שונות. בשנים האחרונות חל אמנם שיפור בתדמית של הגרושים, אבל הנטייה היא לשפוט אנשים שהתגרשו. התפיסה היא שמדובר באנשים שלא יודעים להסתדר, אבל האמת היא שזה יכול לקרות לכל אחד. כשאנשים יבינו את זה הם אולי יהיו פחות שיפוטניים".
◀ יש לך יתרון לעומת זוגות נשואים?
"תלוי. זוג שיש לו זוגיות טובה שמאפשרת להם ולילדיהם בית שקט ובונה, זה כמוכון נהדר. אבל יש לי יתרון מול זוגות שאין להם זוגיות טובה והם בכל זאת בוחרים להמשיך יחד מכל מיני סיבות".
◀ מה ההבדל בין נישואין ראשונים לבין הזוגיות

חוסר ביטחון והרגשה שהיא סוג ב'. ההורים ובית הכנסת משרדים לה שהגירושין הם כתם".
מצבם של הגברים אינו פשוט יותר: "גברים מנסים אחרי הגירושין להתנהג כמו רווקים, אבל מצד שני יש להם ילדים או הם מנסים לעשות ג'אנגלינג בין שני הרברים".

◀ מה אפשר לעשות כדי לשנות את המצב?
"צריך לשנות את התפיסה החברתית. הלוואי שהיה אפשר להזריק לאנשים משהו שיעלים את הבושה".

"עדיין שופטים אותנו"

התמודדות עם דעות קדומות נוגעת גם לגרושים שאינם מעוניינים בשידוך. "אחד הדברים שהפחידו אותי לפני שהתגרשתי היה מה יחשבו עליי", אומרת נטע (שם בדוי), גרושה עם שתי בנות מאזור המרכז. "ידעתי שאני לא הולכת לספר מה בדיוק היה וכמה נלחמתי כדי לא לפרק את הבית. אבל עברתי תהליך עם עצמי, והיום אני מרגישה שיש לי מספיק ביטחון כדי להשלים עם מה שעברתי.

נפצל בשנים האחרונות, אבל מה שנשאר שותף לכל הקהילות זו הבורגנות הקהילתית. ישים עושים כל הזמן השוואות והתאמות. יש חושה שלפעמים יש שם הרבה מאוד ניירת עט מאוד לב".

אולי רק אתה מרגיש כך?
גל גרושה דתייה תגיד לך שהיא מסתובבת עם

"רדניאל גוטליב: 'החיים במגזר דתי נסובים סביב הקהילה, ולכן קשה תר להיות שונה מהנורמה. בקהילה מיד מזמינים ומוזמנים, ולאדם שלא מצא במערכת משפחתית קשה יותר פתח קשרים. בבית הכנסת המצב שהאפיילו יותר: בן לאם גרושה ימצא ת עצמו בעזרת גברים לבד"

"מלחמות לא עוזרות. גם אחרי הגירושין צריך לגדל ילדים ביחד"

נטע (שם בדוי): "בשנים האחרונות חל אמנם שיפור בתדמית הגרושים, אבל הנטייה היא לשפוט אנשים שהתגרשו. התפיסה היא עדיין שמדובר באנשים שלא יודעים להסתדר, אבל האמת היא שזה יכול לקרות לכל אחד"

1 עדיין יש היום דעות קדומות על גרושים? "אחת המתאמנות שלי עברה את גיל 30. היא מחפשת זוגיות, אבל כשמציעים לה גרוש – גם אם הוא צעיר ובלי ילדים וגם אם היה נשוי רק שנה – היא לא תגיד כן. אם יציעו לה אלמן היא לא תסרב, אבל גרושים נתפסים אצל רבים ככישלון".

2 איך מתמודדים עם התדמית הזו? "אנשים שמתגרשים מרגישים לא פעם אשמה או בושה. זו טעות. אם אדם שהתגרש מקרין שאצלו הכל בסדר זה יוצא החוצה – וכך החברה תתפוס אותו".

"אם את סובלת – תתגרשי"

העיתונאית דינה אברמסון, שהתנסתה בעבר בגירושין (ראו טור בעמ' 44), סבורה שלא צריך להגיע למצב קיצוני בשביל לפרק את החבילה. "לא צריך לגלות שהאדם שהתחתנת איתו לוקח כדורים פסיכיאטריים; מספיק שגילית שעשיתם טעות, ועכשיו ממש רע לך. אנשים חושבים שזוגיות היא עבודה רוחנית שמטרתה לתקן את בן הזוג, אבל זה לא נכון. האמת הפשוטה היא שאדם לא אמור לחיות עם מי שלא טוב לו איתו. אם חייטם שלוש שנים ביחד בסבבה ונתקלתם בקשיים – אתם כנראה צריכים לקבל כלים לזוגיות ותסתדרו, אל תפרקו את הנישואין שלכם. אבל אם את סובלת ואת לא רוצה לחיות עם האדם שהתחתנת איתו – פשוט תעזבי".

שלא הכרתי עם קהילה דתית שבה הרווקים הם החברה העיקרית. קשה לי לנהל מערכת יחסים עם מישהי שלא הייתה נשואה כמוני; אני מחפש מישהי שכבר הייתה בסרט הזה". בשונה מנטע, אוהד סבור שנישואים שניים הם עניין פשוט ומהיר יותר. "אני רואה גרושים בסיבוב השני שלהם מתחתנים הרבה יותר מהר מהחברים הרווקים שלהם – כי גרושים לא מפתחים כמו הרווקים. אין לנו פחד כמותם ממחויבות, ואנחנו לא חושבים שיש אדם אחד מושלם".

הילדים מוסיפים עוד לחץ

"זוגיות זו עבודה יומיומית", אומרת סליה שרון, מאמנת נשים בגישה יהודית. "אני רואה אנשים שמתחתנים ומצפים שדברים יקרו מאליהם ולא עושים שום עבודה כדי לחזק את הזוגיות שלהם. עוד עניין שמייחד את החברה הדתית הוא חתונה בגיל צעיר. בחברה הדתית מקובל להתחתן ומיד להיכנס להריון, גם אם בני הזוג לא מרגישים מוכנים לכך. ילדים מכניסים אלמנט של לחץ לזוגיות, שנמצאת רק בתחילת דרכה".

4 מה את מייצעת לאישה שבאה אלייך ורוצה להתגרש?

"אני מאמינה שכל אישה יודעת בפנים מה היא צריכה לעשות. הגיעה אליי אישה שהייתה בסבל נוראי. היא הגיעה להבנה שהיא רוצה לעשות את הצעד הזה, אבל הפחד עצר אותה. אני יכולה לעזור לה לראות שהיא יודעת מה

הדבר הנכון לעשות, אבל אני לא מייצעת. במקרה שלה היה צריך להחזיר לה את האמון בעצמה, להראות לה את נקודות החוזק שלה. נשים פוחדות יותר מגברים לעשות את הצעד הזה, בעיקר בגלל הקושי הכלכלי. לרוב הן גם רוצות לגונן על הילדים שלהן; היו אצלי נשים שאמרו – אנחנו לא מתגרשות כדי שהבית של הילדים שלנו לא יתפרק".

שבאה אחריהם?

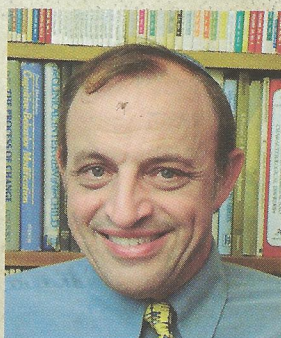
"היום אני לוקחת את הזמן. אני רוצה שותף לדרך אבל לא ממהרת. יש נטייה לחשוב שגרושים מתפשרים, אבל זה הפוך. היום אני יודעת שאסור להתפשר על הדברים המהותיים. אני יודעת שאני לא חייבת להתחתן, וכשאגיע למצב של חתונה זה יהיה מתוך בחירה אמיתית. רווקות בגילי עדיין מחפשות בן זוג בפעם הראשונה, ואני רואה את הפשרות שהן מוכנות לעשות; הן מעלימות עין מדברים משמעותיים".
1 יש לך עצה טובה למי שעומד להתגרש? "תחשבו טובי-טוב. אל תרוצו לגירושין. לפני שהתגרשתי הפכתי עולמות רק כדי שזה לא יקרה, כי מדובר בצעד לא פשוט מבחינה רגשית וכלכלית. אם אין ברירה, העצה הכי טובה שלי היא להתיעץ. תתייעצו עם אנשים שעברו את זה. תבינו שמלחמות לא עוזרות וזכרו שגם אחרי הגירושין צריך לגדל ילדים".

בתל אביב הגירושין נוחים יותר

יש מי שבמקום להתמודד עם קהילה הלוחצת מעדיפים פשוט לברוח ממנה. אוהד (שם בדוי), 29, היה נשוי כמשך חמש שנים והתגרש לפני שנתיים. כשהיה בעיצומו של התהליך החליט לעקור לתל אביב. "לפני שהתגרשתי היו לי חששות איך זה יתקבל", הוא מודה, "אבל כשעברתי לתל אביב גיליתי שכאן לא עושים מזה עניין".

"אני חי בחברה שמקבלת את הסטטוס שלי. כולנו פחות או יותר באותו גיל, כולם עברו מערכות יחסים – יש כאלה שמערכות היחסים שלהם הבשילו לנישואין ויש כאלה שלא. אנשים כאן מבינים שגם אם התגרשת זה לא אומר שמשוה לא בסדר איתך".

4 איך היה לחזור לעולם של דייטים וחזורים? "התחתנתי בגיל מאוד צעיר ולא ממש הספקתי לצאת לדייטים, כך שבשבילי הכל חדש. זה עולם שלא הכרתי בכלל, ומאוד קשה בגילי ללמוד משחק חדש. לא ידעתי כלום על רווקות מאוחרת; כל החברים שלי התחתנו פחות או יותר בגילי, ופתאום מצאתי את עצמי בעולם

התנקות מאשמה. סליה שרון | הקושי הוא קהילתי. ד"ר גוטליב